

Ekosofias Nyhetsbrev

MARS 2021 - TJUGONIONDE ÅRGÅNGEN

TVÅ TREDJEDELAR AV VÄRLDENS REGNSKOG AVVERKAD ELLER SKADAD

Två tredjedelar av världens ursprungliga regnskogar är borta eller har skadats svårt. Det visar en omfattande kartläggning av norska Regnskogsfonden. Enligt rapporten täcktes jorden ursprungligen av 14,6 miljoner kvadratkilometer tropisk regnskog. Idag är 34 procent helt borta, 30 procent är skadade och bara 36 procent är kvar som intakt regnskog. Den intakta regnskogen är visserligen lika stor som hälften av Europas yta, men samtidigt är den fragmenterad och reducerad till många mindre områden.

– Nu vet vi hur mycket tropisk regnskog vi har kvar i världen och i vilket tillstånd den är. Denna kunskap är avgörande för att kunna öka insatserna för att rädda det som återstår, säger rapportförfattaren Anders Krogh. Idag drivs avskogning främst av internationell handel med jordbruksprodukter utöver trä- och mineralutvinning.

– Det finns mycket pengar att tjäna på avskogning, men det fyller fickorna på en relativt liten grupp människor och multinationella företag som är verksamma i länder där myndigheterna låter detta ske. Alla dessa parter sätter sina egna personliga fördelar framför vårt globala klimat och artmångfald, säger Anders Krogh.

VAD HÄNDER OM FÅGLARNA TYSTNAR

Buller är ett otyg. Oljud påverkar sakta men säkert alla levande varelsers varande. Det skriver Svenska Dagbladets Erica Treijs i en krönika.

Fåglar väljer en högre tonhöjd och tar i för att överrösta ovälkomna ljud. Men deras sång har också ett annat syfte, särskilt när våren nalkas, och det är att attrahera en partner. Men buller förvirrar dem och riskerar att fåglar får sjunga ensamma på en gren utan någon som lyssnar.

The Guardian skriver om en särskild australiensisk sångfågelsart som redan förlorat så många vuxna hanar att de unga inte har någon som kan visa dem kärlekens mystiska melodi.

"De stackars fåglarna får inte chansen att lära sig vad de ska sjunga", säger Dr Ross Crates, forskare och ekolog vid Australian National University.

En nyligen publicerad studie i tidskriften Science visar att också ljudlandskapet under havsytan har förändrats. Förutom buller från fartyg, fiskebåtar och vindkraftverk förekommer allt oftare en typ av "seismiska pistolskott" som används under prospektering av olja och gas, men också för att avgöra vad som finns under havsbotten. Dessa plötsliga ljud har mycket hög energi och kan till och med skada djur fysiskt.

I vatten sprids ljud bra och fartygsbuller, som står för den största delen av det mänskligt genererade undervattensbullret, färdas långt. Forskare rapporterar att det på vissa platser i Östersjön är svårt att ens kunna uppmäta de naturliga bakgrundsljuden. Och detta får konsekvenser. Torsken måste simma närmare sina artfränder för att kunna höra och beståndet av tumlare som har bra hörsel och kommunicerar med klickljud, är nere på oroväckande låga nivåer. I en studie beskrivs hur en höghastighetsfärja passerade sju kilometer bort, varpå tumlaren tystnade och slutade söka efter föda.

I Kanada har man försökt påverka de kommersiella bullrarna, och där låter man nu mindre högljudda fartyg betala en lägre hamnavgift. Det visar sig då att lägre och färre störande ljud snabbt får god effekt. Och genom historien har man sett att om man bara låter naturen vara så reparerar den sig själv i hög grad. "Life finds a way", som det sägs i Jurassic Park.

IFRC: 10 MILJONER FICK FLY KLIMATKATASTROFER

Omkring 10,3 miljoner människor har tvingats lämna sina hem på grund av händelser kopplade till klimatförändringarna det senaste halvåret. Det slås fast i en rapport från Internationella Rödakors- och rödahalvmånefederationen (IFRC). Under samma period tvingades omkring 2,3 miljoner människor fly undan konflikter, enligt organisationen.

Även om statistiken bara omfattar september 2020 till februari 2021 så belyser den en växande global trend när det gäller klimatrelaterade förflyttningar, enligt IFRC:s Helen Brunt.

Hon konstaterar att läget för många drabbade blir ännu tuffare eftersom "klimatförändringarna förvärrar existerande faktorer som fattigdom, konflikter och politisk instabilitet". Det gör återhämtningen svårare, i synnerhet som det händer att flera katastrofer följer på varandra, enligt Brunt.

Svenska Dagbladet

FN: KLIMATPLANERNA GER MINDRE ÄN EN PROCENTS UTSLÄPPSMINSKNING

Ambitionerna i de klimatplaner som de länder som anslutit sig till Parisavtalet hittills lämnat in, innebär att utsläppen kommer minska med mindre än en procent till år 2030. Det kan jämföras med att IPCC kommit fram till att utsläppen skulle behöva minska med 45 procent till det årtalet för att vi ska hålla uppvärmningen under 1,5 grader. Det skriver UN Climate Change i en preliminär syntesrapport över hur långt vi kommit med att uppfylla Parisavtalet. En ny version av rapporten ska släppas innan klimattoppmötet COP26 i november 2021 och kommer då att innefatta flera länders åtaganden. Men Patricia Espinosa, sekretariatschef vid UN Climate Change, menar ändå att rapporten visar att vi, trots det, är mycket långt ifrån att nå målen i Parisavtalet.

KLIMATPOLITISKA RÅDET: KLIMATPOLITIKEN BEHÖVER SKÄRPAS

Coronapandemin har lett till tillfälliga minskningar i klimatutsläppen. Men det räcker inte, enligt Klimatpolitiska rådets årliga rapport. Politiken behöver skärpas och de möjligheter som pandemins återhämtningspaket medför måste tas tillvara, skriver rådet. När det gäller utsläppen från transporter menar rådet att det sätts alltför hög tilltro till systemet för reduktionsplikt för flyget. Det klimatpolitiska rådet lyfte bland annat frågor om effektivare miljötillståndsprocesser, en svensk bioekonomistategi och elektrifiering.

– Det klimatpolitiska rådet säger att tempot på de politiska besluten måste öka och jag håller med. Sedan Sverige fick en skatt på koldioxid vet vi att företagen inte flyttar utomlands till följd av nya regelverk, säger Nina Ekelund, generalsekreterare för Hagainiciativet, till Aktuell Hållbarhet.

– Vi ser mycket positivt på att rådet betonar att det finns ett mycket större utrymme att använda det finanspolitiska ramverket för att nå våra klimatmål, säger Johanna Sandahl, ordförande i Naturskyddsföreningen, i en presskommentar.

BELGIEN SENASTE EU-LANDET SOM DRAS IN I RÄTTSFALL OM KLIMATET

Antalet rättsprocesser med koppling till klimatfrågan har i det närmaste fördubblats under de tre senaste åren. Det visar en rapport från FN:s miljöprogram UNEP. 2017 drevs 884 rättsprocesser som rörde klimat i 24 länder. År 2020 hade antalet rättsprocesser nära nog fördubblats, till 1 550. Enligt UNEP är det troligt att processer med koppling till klimatfrågan blir ännu vanligare i framtiden. Det blir också vanligare att enskilda länder stäms för bristande klimatåtgärder. En stämningensansökan har nyligen lämnats in mot Belgiens regering, för otillräcklig klimatpolitik. Bakom stämningen står föreningen Klimatzaak som samlat namnunderskrifter från 60 000 belgare. Specifikt är stämningen inriktad på att regeringen inte lyckats minska landets sammanlagda koldioxidutsläpp med minst 25 procent till 2020, jämfört med utsläppsnivåerna 1990.

Enligt rapporten går det att se tydliga följder av processerna – även om många av dem fortfarande pågår. Påtagligt är att miljölagstiftningar prövas och därmed kan utvärderas och utvecklas för att få önskvärd effekt.

·EKOSOFIA·

– Klimaträttsfall är ett avgörande påtryckningsmedel för att regeringar och företag ska ta sitt ansvar att kämpa mot klimatförändringen, säger Michael Burger, forskare vid Columbia Law School i USA och chef för Sabin Center for Climate Change, som har tagit fram underlaget om de pågående rättsfallen till rapporten.

RIBBAN FÖR GÖTEBORGS MILJÖ- OCH KLIMATARBETE HÖJS I NYA PROGRAMMET

År 2030 ska Göteborg ha bättre luftkvalitet, högre biologisk mångfald och ett klimatavtryck nära noll. Målen – och hur staden ska ta sig dit – finns i Göteborgs Stads nya miljö- och klimatprogram, som nu klubbats igenom i kommunfullmäktige.

Med det nya programmet höjs ribban för stadens miljö- och klimatarbete.

– Målsättningarna var tuffa redan i det gamla programmet. Den stora skillnaden med det nya programmet är att fokus ligger på att takten på genomförandet måste öka. Miljöförvaltningen kommer även stötta mer aktivt i arbetet än tidigare.

VANLIGT MED FARLIGA ÄMNINGAR I BILLIG KÖKSELEKTRONIK

Kemikalieinspektionen varnar för att billig kökselektronik, exempelvis köksvågar, äggkokare och brödrostar, innehåller farliga ämnen. I en undersökning fann myndigheten att av 263 testade varor innehöll 33 farliga ämnen. De ämnen som hittades var bly, kadmium, PBE, PBDE, kortkedjiga klorparaffiner samt ftalater.

– Vi ser att billig elektronik från mindre kända märken ofta är mer problematisk. Med det stora utbudet av varor idag är det viktigare än någonsin att konsumenterna är medvetna om att deras val av produkter påverkar miljön, säger inspektör Marcus Hagberg på Kemikalieinspektionen i en kommentar.

SÅ MYCKET TJÄNAR FASTIGHETSBOLAG PÅ GRÖN FINANSIERING

Gröna lån och obligationer kan ge upp till en halv promilles lägre ränta jämfört med konventionell finansiering, i vissa fall ännu mer. Det skriver IVL i en ny rapport.

Genom att bygga grönt kan bolag sänka sina kostnader med mellan två och fem räntepunkter (0,02–0,05 procentenheter). Om projektet är granskat av en tredje part kan kostnaderna sänkas med ytterligare någon räntepunkt.

De bättre lånevillkoren anses bli en drivkraft för fastighetsbolag att höja ambitionsnivån på hållbarhetsarbetet för att kunna ta del av gröna lån och obligationer.

Av intervjuvärderna framgår också att det gröna åtagandet medför en ryktesrisk och att fastighetsbolagen därför får en ännu starkare drivkraft att leva upp till hållbarhetsmålen. Likaså förväntas samarbetet mellan hållbarhetsavdelningar och finansavdelningar förstärkas och bidra till ett effektivare hållbarhetsarbete.

BOSTADSBOLAG MISSAR ANPASSNING TILL VARMARE KLIMAT

En enkät med 50 kommunala bostadsbolag i Skåne, Halland, Kronoberg och Kalmar län, visar att endast tre bolag mer systematiskt arbetar med att anpassa lägenheterna till ett varmare klimat. Trots att värmeböljan 2018 fortfarande finns i färskt minne svarade mer än hälften av bolagen att de inte gör några anpassningar i sina byggprojekt eller vid renoveringar, för att möta ett varmare klimat. Flera bolag säger att de börjat göra delvisa anpassningar, exempelvis att förbättra ventilationen, installera solskyddsfönster, använda kylande byggmaterial och plantera skuggande växter. Endast tre av bolagen säger att de jobbar aktivt med flera olika metoder.

HÄR ÄR LÄROSÄTENA MED BÄST KLIMATARBETE

Chalmers, Newmaninstitutet, KTH, SLU och Örebro universitet – det är de fem lärosäten som kommit längst i sitt klimatarbete, enligt en ranking av Klimatstudenterna. I årets ranking, som är den andra i ordningen, valde 25 av 37 lärosäten att delta, vilket är nio fler än förra året. Det visar på ett ökat intresse för att arbeta med klimatfrågan, menar Klimatstudenterna. Rankingen

·EKOSOFIA·

är dels baserad på lärosätenas faktiska utsläpp och utsläppsminskningar, dels på deras ambitioner framåt i klimatarbetet.

DÄRFÖR BEHÖVER VI KLIMATANPASSA – NY KORTFILM FÖRKLARAR

Samhället behöver rusta sig för att möta ett klimat i förändring. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI verkar för att underlätta detta arbete. Senast i raden av stöd är en animerad kortfilm som på ett enkelt sätt berättar vad klimatanpassning är och varför det är viktigt. Den kan visas för såväl skolelever som beslutsfattare.

Genom att anpassa samhället till ett klimat i förändring blir vi mindre sårbara.

MINSKAD BIOLOGISK MÅNGFALD OROAR EN AV TRE SVENSKAR

Antalet svenskar som oroar sig över minskad biologisk mångfald har fördubblats i år i jämförelse med förra året. Många oroar sig även för klimatet. Samtidigt är fler svenskar villiga att ändra sina levnadsvanor. Det visar en ny undersökning av Världsnaturfonden WWF.

Sex av tio svenskar oroar sig för klimatförändringar och den globala uppvärmningen minst en gång i veckan. Stormar och annat extremväder, liksom smältande glaciärer och havsisar är de effekter av klimatförändringar som oroar svenskarna mest. Det finns även en oro för att djur kommer utrotas på grund av klimatförändringar. Enligt Världsnaturfonden WWF:s undersökning gäller detta en tredjedel av svenskarna.

Drygt hälften av svenskarna har under det senaste året ändrat sina resvanor för att minska klimatpåverkan. En av tre väljer till exempel att gå eller cykla framför att ta bilen. Trenden att äta mindre kött håller även i sig. Sedan förra året har andelen personer som begränsat sin köttkonsumtion eller inte äter kött alls, dubblerats från 11 till 21 procent.

Hälften av svenskarna har även minskat konsumtionen av nya varor det senaste året för att minska sin klimatpåverkan. Samtidigt tycker fler personer att politikerna ska göra mer, till exempel när det gäller att främja tågresor inom Europa.

Miljö&Utveckling

MILJÖINTRESSET VÄXER – TROTS PANDEMIN

Under pandemin har intresset för miljöfrågor vuxit i Sverige. Det visar statistik från SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Konsumtionsforskare John Magnus Roos ser det som oväntat, särskilt med tanke på att fokus i media har riktats från miljön mot pandemin och folkhälsan, men ser en möjlig förklaring i att vi konsumerar mindre och har ändrat vårt beteende.

Under de senaste tio åren har miljöintresset i Sverige varit högt och relativt stabilt, men under pandemin märks ett tydligt trendbrott där fler personer uppger sig ha ett större miljöintresse än tidigare.

– Det vi kan säga är att våra beteenden har förändrats och vi har dragit ner på vår konsumtion. Transporter, utlandsresor och klädinköp har ju minskat kraftigt och många har börjat leva på ett annat sätt. Det kan vara så att ens agerande nu ligger mer i linje med ett miljöanpassat beteende, säger John Magnus Roos.

Det är vid den senaste nationella SOM-undersökningen som förändringen märks. De tillfrågade har svarat på enkätfrågan "Hur intresserad är du i allmänhet av miljöfrågor?" på en fyrgradig skala.

– På den skalan är det i den senaste enkätundersökningen 3,09 i genomsnitt, och innan har det legat stabilt mellan 2,83 och 2,98. Man kan tycka att det inte är en så stor förändring, men eftersom det bara är en fyrgradig skala så är det en betydande och signifikant skillnad, säger John Magnus Roos.

– Det kan till exempel bli så att olika företag och organisationer använder sig av det här för att förstärka sin profil, samtidigt som det kan bli svårare för företag som är associerade till en negativ miljöpåverkan.

REKLAMTRÖTTHET HOTAR DE GRÖNA BUDSKAPEN

Är "grönmattning" – det vill säga att människor tröttnar på reklam med hållbarhetsbudskap, en kommande trend? Ja risken finns enligt miljömärkningen Svanens årliga hållbarhetsrapport. De gröna budskapen sköljer över oss dagligen. En majoritet av företagen oroas över reklamtröttheten, som miljömärkningen Svanen kallar "grönmattning". Enligt organisationen står hållbarhetskommunikationen nu inför ett vägskal. – Nu när reklamtröttheten är så utspridd måste kommunikationen bli rätt. Vi kan inte bara beställa känslostyrda reklamkampanjer utan behöver hitta fokus och prata om det väsentliga. Greenwashing är till exempel många gånger omedveten och beror på okunskap, säger Uta Hönemann, projektledare för rapporten, till Aktuell hållbarhet. En fjärdedel av de intervjuade i rapporten uppger att de börjar att tröttna på hållbarhetsreklamen och var femte upplever att reklamen inte är trovärdig. Det råder också en tilltagande begreppsförvirring kring de hållbara budskapen i reklamen. Begrepp som "hållbart", "klimatsmart", "miljövänligt" och "grönt" är vanliga men det är oklart vad de egentligen står för. Till det som uppfattas som begripligast är begrepp som "näroproducerat" och "återvunnet", som nio av tio förstår. Till de minst begripliga begreppen hör "klimatpositivt", "klimatneutralt" och "cirkulärt". Samtidigt har hållbarhetsreklamen positiva sidor: 25 procent känner sig inspirerade till nya handlingar av den och 19 procent uppger att de "lär sig mycket".

MILJÖPÅSTÅENDEN I REKLAM FÄLLDA

Det ställs extra höga krav på vederhäftighet när miljöargument används i reklam. Det är helhetsintrycket som avgör om ett påstående är vilseledande eller inte. I sak korrekta påståenden kan vara vilseledande om miljöfördelen inte är så stor som den framstår i reklamen. För annonsören innebär det att beviskravet är högt – och det är alltid annonsören som ska kunna styrka att det helhetsintryck som förmedlas inte är vilseledande. Reklamombudsmannens opinionsnämnd fällde nyligen två reklamer som gav intryck av miljöfördelar som annonsören inte kunde styrka.

I en annons för BMW i tidningen DN syns ett vitt plakat med texten "Världens bästa bilmärke för klimatet". I mycket mindre text längst ner på skylten står det "BMW är världens mest hållbara biltillverkare enligt Dow Jones Sustainability Index 2020".

Reklamombudsmannens opinionsnämnd finner att det inte är sannolikt att genomsnittskonsumenten känner till Dow Jones Sustainability Index 2020. Nämnden konstaterar att det inte heller framgår av annonsörens yttrande vilka biltillverkare som ingår i jämförelsen. Enligt nämnden är påståendet "Världens bästa bilmärke för klimatet" ett allmänt och ospecifikt påstående som inte kvalificeras genom texten längst ner på skylten på ett sätt som påverkar hur långtgående påståendet uppfattas. Nämnden finner att en genomsnittskonsumant uppfattar reklamen som att BMW är världens bästa bilmärke för klimatet jämfört med alla andra tillverkare av personbilar. Annonsören har inte styrkt att så är fallet. Reklamen innehåller därför ett vilseledande miljöpåstående och strider därmed mot ICC:s regler.

I en reklamfilm för tacoprodukter från Frankful sjunger skådespelarna "We're eating tacos to save the climate". I reklamen syns även texten "Always climate smart".

Nämnden finner att annonsören inte har presenterat uppgifter som visar att de marknadsförda produkterna har en positiv – eller i vart fall inte har en negativ – effekt på klimatet. Vid en sammantagen bedömning finner nämnden därför att annonsören inte har styrkt att påståendet "We're eating tacos to save the climate", i det sammanhang som påståendet förekommer och tillsammans med övriga miljöpåståenden i reklamen, är giltigt under alla rimligen förutsägbara förhållanden. Detta är ett krav vid användning av vaga eller ospecifika miljöpåståenden. Reklamen är därför vilseledande och strider mot ICC:s regler.

UTBILDNINGAR PÅ DISTANS

Med tanke på rådande pandemi och folkhälsomyndighetens rekommendationer genomför vi nedanstående utbildningar på distans, vilket betyder att deltagarna kan vara med i utbildningen från valfri lokal; t ex hemifrån eller från kontoret.

Utöver vid nedanstående tillfällen kan vi enkelt genomföra utbildningarna även vid andra tidpunkter, som bättre passar er verksamhet.

Kontakta oss gärna!

Vem säger vad – och varför? – 20 april 2021

En halvdag om opinion och kommunikation inom miljö och hållbar utveckling. I en värld där olika intressen försöker styra vad vi uppfattar som sanningar – vem kan man egentligen lita på?

Det här berör i allra högsta grad hållbarhetsfrågorna! Därför erbjuder ”de två Eko:na” – Ekosofia och Ekocentrum – en uppskattad utbildning där du får verktygen för att analysera och förstå vad som sägs och skrivs.

Se Ekocentrums hemsida för närmare detaljer – www.ekocentrum.se

Grundläggande miljöutbildning – 27 april 2021

Från hot till möjligheter med trovärdigt miljöarbete – en halvdag om hållbarhet; grundläggande miljöfakta, miljöarbete och företagande.

Seminarier ger grundläggande miljökunskap samtidigt som det skapar ökad medvetenhet om miljöarbetet och dess möjligheter.

Utbildningen motsvarar kraven i Svensk Miljöbas.

Se vår hemsida för närmare detaljer – www.ekosofia.se

Sedan den 25 maj 2018 gäller en ny EU-förordning om personuppgifter (GDPR). Som mottagare av Ekosofias Nyhetsbrev bedömer vi att du givit ditt samtycke till vår hantering av dina personuppgifter. Detta innebär att du även i fortsättningen kommer att få vårt nyhetsbrev.

Om du inte vill ha vårt nyhetsbrev så kan du meddela oss via mail eller telefon.

Ekosofias nyhetsbrev utkommer med 11 nr/år. Ansvarig utgivare är Bill Romanus.

För mer information om nyhetsbrevet kontakta Bill Romanus, romanus@ekosofia.se.

För information om Ekosofia AB och våra tjänster kontakta Magnus Ruberg, magnus.ruberg@ekosofia.se.

Kort om Ekosofia AB

Ekosofia AB är ett kunskapsföretag som verkar för hållbar utveckling.

Detta gör vi genom att erbjuda våra kunder att med hjälp av ett ökat miljömedvetande – ekosofi – nå såväl social och ekonomisk som ekologisk framgång.

Planerat och trovärdigt miljöarbete är vår metod.

Kommunikation – att åstadkomma dialog – är vårt främsta verktyg.

Vi arbetar som konsulter, projektledare och kvalificerade rådgivare.

Ekosofia AB grundades 1993 av Bill Romanus och Magnus Ruberg.

För ytterligare information – www.ekosofia.se